

prof. dr hab. Wojciech Maciejowski
Sztuki muzyczne, dyscyplina artystyczna wokalistyka
Akademia Muzyczna w Poznaniu

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Zleceniodawca opinii:

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie.

Zlecenie podjęto na podstawie pisma Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC z dnia 07.05.2025 roku, dotyczącego decyzji Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC w sprawie powierzenia mojej osobie funkcji recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora panu Xiongjie Wu w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne, na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

Do zlecenia dołączono następującą dokumentację:

- pismo przewodnie Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC z dnia 07.05.2025 r.,
- dzieło artystyczne w formie nagrania CD,
- opis dzieła artystycznego,
- oświadczenie promotora z dnia 24.04.2025 r.,
- przesłane mailem: streszczenie pracy w j. polskim i angielskim oraz informacja o miejscu, dacie i realizatorach nagrania.

Recenzja pracy doktorskiej

Praca doktorska pana Xiongjie Wu „Analiza oraz studium śpiewu cyklu pieśni Franza Schuberta *Winterreise*” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu tego dzieła.

Dzieło artystyczne

Załączone dzieło artystyczne jest nagraniem na nośniku elektronicznym cyklu pieśni *Winterreise* D.911 Franza Schuberta. Autorami nagrania są Xiongjie Wu – bas oraz pianistka Jolanta Pszczółkowska-Pawlik. Nagrania dokonano 20 kwietnia 2023 roku w Studiu Koncertowym Polskiego Radia im. Witolda Lutosławskiego w Warszawie. Reżyserem dźwięku była Ewa Guziółek-Tubelewicz.

Wykonanie całego cyklu *Winterreise* Franciszka Schuberta stanowi dla młodego śpiewaka znaczne wyzwanie nie tylko wokalne i muzyczne ale głównie emocjonalne. Jeśli do tego dodamy jeszcze odmienność kulturową głównego odtwórcy pieśni, mamy do czynienia z czymś wyjątkowym. Dlatego też przedstawionego dzieła artystycznego słuchałem z dużym zaciekawieniem. Już wykonanie pierwszej pieśni cyklu *Gute Nacht* to zainteresowanie spotęgowało. Dobry niemiecki, odpowiedni charakter, słyszalna współpraca wokalisty ze

znakomitą pianistką stanowiły dobry prognostyk co do dalszej części cyklu pieśni. Pan Xiongjie Wu dysponuje głosem predestynującym go do wykonawstwa repertuaru pieśniarskiego. Głos brzmi dobrze i wyrównanie w całej skali, miękko i bez forsowania. Artysta potrafi dobrze frazować i wykańczać poszczególne odcinki muzyczne oraz modulować barwę w zależności od wyrażanej treści i emocji. Szczególnie ciekawie brzmi pieśń *Der Lindembaum*, dość zróżnicowana w charakterze poszczególnych części z emocjami podkreślanymi z dużym wyczuciem przez pianistkę, panią prof. Jolantę Pszczółkowską-Pawlik. Również pieśń nr 11 – *Frühlingstraum* zasługuje na uwagę ze względu na swoje zróżnicowanie. Jednak w moim subiektywnym odczuciu te różnice mogłyby być jeszcze większe zarówno w tempach, jak i sposobie prowadzenia głosu, z wyraźnym wyróżnieniem fragmentów prowadzonych legato i części melorecytacyjnych. Pieśń 13 *Die Post* odbiega trochę od reszty pieśni głównie przez niedokładne umiejscowienie samogłoski „e” w słowie Herz oraz innymi drobnymi niedokładnościami w wymowie tekstu niemieckiego. Powoduje to, iż pieśń ta pozbawiona jest w pewnym stopniu swojego wyrazu tęsknoty, nadziei, wewnętrznego niepokoju i rozczarowania.

Ogólnie od strony techniki wokalne można mieć drobne zastrzeżenia do intonacji niektórych samogłosek, szczególnie „a” oraz „o”, które często umiejscowione są za głęboko. Mając jednak na względzie uwagi, które zamieściłem na wstępie oceny przedstawionego nagrania należy podkreślić, że przedstawione dzieło jest wartościowe i ciekawe. Artyści potrafili zbudować odpowiednią narrację i dramaturgię, co w przypadku *Winterreise* jest zadaniem bardzo trudnym. Dlatego też efekt ostateczny zasługuje na podkreślenie i uznanie.

Pan Xiongjie Wu brzmieniem swojego głosu potrafi przedstawiać różnorodne stany emocjonalne, a swoboda wokalna pozwala na odwzorowanie charakteru poszczególnych pieśni tworzących jedną dramaturgiczną całość. Na podkreślenie zasługuje dobra współpraca wokalisty z pianistką. Wzajemne zrozumienie, przekazywanie motywów oraz potęgowanie emocji i treści zawartej w tekstach Wilhelma Müllera sprawiają, że przedstawione nagranie ma swój indywidualny charakter oraz odpowiednią siłę wyrazu.

Ogólnie zaprezentowane nagranie jest moim zdaniem ciekawe i wartościowe. Stanowić może przykład na to, jak trud włożony przez śpiewaka wychowanego w innej kulturze nie tylko muzycznej, w przygotowanie wymagającego cyklu pieśni Schuberta może przynieść pozytywny efekt. Przedstawione nagranie CD zawierające cykl pieśni *Winterreise* Franciszka Schuberta w wykonaniu Xiongjie We oraz Jolanty Pszczółkowskiej-Pawlik jest tego znakomitą dowodem.

Część opisowa

Praca doktorska pana Xiongjie We *Analiza oraz studium śpiewu cyklu pieśni Franza Schuberta Winterreise* napisana została pod kierunkiem dr hab. Agnieszki Kurowskiej-Janeckiej. Praca składa się z pięciu rozdziałów poprzedzonych wstępem oraz zakończenia. Pracę uzupełnia wykaz wykonań cyklu pieśni *Winterreise* w Chinach w XXI wieku, jak również wykaz publikacji płytowych oraz nutowych tego cyklu w tym kraju. Całość pracy dopełnia *Bibliografia* obejmująca 36 pozycji w różnych językach. Część prac, szczególnie wydanych w Chinach opatrzone jest tytułem w języku polskim, co utrudnia

zidentyfikowanie tych wydawnictw, które nota bene podawane są w języku angielskim lub polskim (zob. np. nr 24, 29 str. 140 lub nr 16 na tej samej stronie). Opis literatury tematu zamieszczony w *Bibliografii* jest również mało dokładny pod względem edytorskim (liczne niepotrzebne spacje lub ich brak, przecinki po nazwisku przed imieniem itp.). Przypisy zamieszczone w tekście pracy doktorskiej nie zawsze stosowane są konsekwentnie wg stałej zasady (por. przypis 35, str. 99 oraz 38 na str. 104, a także 39 na str. 105), występują również cytaty tekstów pieśni, w których brakuje znaku poprzedzającego cudzysłów, a na dodatek wskazany jest nr przypisu!!!! (str. 98). Ponadto występuje w pracy powoływanie się na prace i dzieła, które nie są umieszczone w *Bibliografii* (np. przypis 19 na str. 19, przyp. 20 i 21 na str. 21). Ze względu na niedokładne opisanie dzieła nie wiemy czy przypisy 13-17 odnoszą się do numeru 28 w *Bibliografii*. Raczej nie.

Jak wynika z przypisów, autor pracy korzysta również ze stron internetowych, które również nie są dokładnie opisane, np. przypis 46 str. 110 (brak daty i godziny wejścia), ponadto brak jest tych stron w wykazie końcowym – *Bibliografii*. Dotyczy to również całej części *Wykaz wykonanych pieśni* (str. 130- 133), w której autor w przypisach podaje szczątkowy opis źródła w języku polskim. Przy tego rodzaju opisie dotarcie do literatury przedmiotu oraz źródeł, z których korzystał autor pracy jest bardzo utrudnione, a często wręcz nawet niemożliwe.

Właśnie do realizacji przepisów i opracowania *Bibliografii* można mieć najwięcej wątpliwości jeśli chodzi o przedstawioną pracę doktorską.

Od strony edytorskiej praca również nie jest wolna od błędów i uchybień. Nie jest rolą recenzenta wskazywanie wszystkich niedociągnięć dlatego ograniczę się jedynie do przykładów. Występują liczne „wiszące litery” (np. str. 7, 11, 13, 111 itd.), drobne literówki lub brakujące litery np. str. 100 w tekście niemieckim „sie” zamiast „sie”, brak spacji między wyrazami (np. str. 88 Ach! Wer wie ich *soelendist* zamiast *so elend ist* czy str. 14 *Andieferne Geliebte* zamiast *An die ferne Geliebte*), brak konsekwencji w pisaniu tekstu pieśni i nazw kursywą (np. str. 88 i 100). W pracy brak jest informacji, kto jest autorem tłumaczeń na język polski cytowanych tekstów. W przedstawionej pracy doktorskiej autor zamieszcza na str. 6 oraz 20 ilustracje, które nie są opisane jeśli chodzi o źródła ich pochodzenia, liczne przykłady nutowe również nie są dokładnie opisane (brak tytułu utworu i numerów taktów). Przy okazji przykładów nutowych należy stwierdzić, że nie zawsze odpowiadają one treści zawartej w tekście, a jeśli chodzi o analizę harmoniczną są wręcz błędne np. str. 70: „przechodząc z B-dur do A-dur” w przykładzie muzycznym jest H-dur i Fis-dur czyli część ta oparta jest na T i D), podobnie str. 82: „kontrasty pomiędzy tonacjami As-dur, c-moll i C-dur” a w przykładzie zaznaczone jest na czerwono następstwo akordów C-dur-F-dur-C-dur-G-dur).

Sama treść pracy będąca wynikiem prowadzonych przez autora badań nad niemiecką pieśnią artystyczną ze szczególnym uwzględnieniem analizy *Winterreise* Franciszka Schuberta jest ciekawa i dobrze opisana. We wstępie autor wskazuje na motywy wyboru takiego tematu pracy stawiając tezę, że *Winterreise* (...) *jest przykładem najgłębszego ducha tragizmu wśród pieśni Schuberta, a zarazem romantycznej podmiotowości*.¹

Takie ujęcie tematu realizuje autor w kolejnych rozdziałach pracy, stopniując omawianie od wiadomości ogólnych do szczegółowej analizy pieśni. Rozdział I to syntetyczne ujęcie

¹ Xiongjie Wu, *Analiza oraz studium śpiewu cyklu pieśni Franza Schuberta Winterreise*, UMFC Warszawa 2025, s. 8.

rozwoju niemieckiej muzyki romantycznej, ukazanie jej źródeł i związków z literaturą oraz kształtowanie się pieśni niemieckojęzycznej. Rozdział II to ciekawe przedstawienie tragedii w odniesieniu do życia Schuberta oraz do cyklu pieśni *Winterreise*. Autor pracy wyjaśnia znaczenie terminu oraz ukazuje związki z muzyką Schuberta i poezją Wilhelma Müllera, wskazując iż *Wędrowiec i motyw wędrowki są kluczowymi elementami niemieckiego romantyzmu, zarówno w literaturze, jak i filozofii*.²

Rozdział III – najobszerniejszy – to analiza poszczególnych pieśni cyklu. Rozdział bardzo ciekawy obejmujący swą analizą wiele aspektów związanych nie tylko z analizą teoretyczną poezji i muzyki, ale również wskazujący własne doświadczenia wykonawcze i interpretacyjne autora pracy oraz konsekwentnie przedstawiający *Wędrowca i motyw wędrowki* w poszczególnych pieśniach. Jak już wcześniej wspomniano, autor pracy dokonuje dość szczegółowej analizy melodyczno-harmonicznej pieśni i analiza ta nie jest do końca zbyt dobrze opisana m.in. ze względu na mało precyzyjne nazewnictwo oktaw np. str. 28 *melodia dramatycznie opada z d2 do b* co byłoby zgodne z zapisem nutowym przykładu 1.1 gdyby autor napisał *des2*, jednak już na następnej stronie znajduje się opis: *na początku melodii zmieniają się z d do D*. Autor pracy dokonuje analizy poszczególnych pieśni wg jednego schematu:

- forma oraz środki muzyczne i ich związek z tekstem,
- emocja w śpiewie,
- sugestie wykonawcze.

Sprawia to, że analiza jest przeprowadzona konsekwentnie. Interesujące są również odniesienia analizowanych pieśni do formy i techniki chińskich pieśni ludowych (np. str. 35-36). Całość opatrzona jest licznymi przykładami nutowymi.

Rozdział III jest najbardziej wartościowy i najciekawszy, pozwalający znaleźć odniesienie własnych badań i ich opisu do doświadczeń artystyczno-interpretacyjnych utrwalonych przez autora pracy na załączonej płycie CD.

Dopełnieniem przedstawionych w rozdziale III zagadnień jest również interesujący rozdział IV dotyczący wpływu pieśni Schuberta na chińskie pieśni artystyczne, ze szczególnym uwzględnieniem warstwy muzyczno-tekstowej *Winterreise* na twórczość chińskiego kompozytora Huang Zi.

W rozdziale V Xiongjie Wu dokonuje przeglądu wykorzystania całego cyklu *Winterreise* oraz poszczególnych jego pieśni w procesie dydaktycznym na kierunkach wokalistyka na świecie. To również dobrze i szczegółowo opracowane zagadnienie. Autor przedstawia klasyfikację pieśni i przypisuje je na poszczególne etapy kształcenia uzasadniając taki a nie inny wybór. Wskazuje na doskonalenie techniki wokalne z zastosowaniem określonych pieśni cyklu, jak również rozwijanie dojrzałości interpretacyjnej młodych wokalistów oraz umiejętności wspólnego muzykowania z pianistą.

Zakończenie jest podsumowaniem przeprowadzonych badań.

Pracę uzupełnia wykaz chińskich wykonawców *Winterreise* od marca 2001 roku oraz nagrań płytowych cyklu w Chinach.

² Xiongjie Wu, *Analiza oraz studium śpiewu cyklu pieśni Franza Schuberta Winterreise*, UMFC Warszawa 2025, s. 21.

Na podstawie *Opisu dzieła artystycznego* można stwierdzić, że pan Xiongjie Wu włożył w przygotowanie przedstawionej rozprawy doktorskiej bardzo dużo pracy. Analizowany temat potraktował szeroko, a jego badania opisane w rozdziale IV poświęcone wpływowi pieśni Schuberta na twórczość kompozytorów chińskich oraz rozdziale V obejmującym wykorzystanie *Winterreise* w procesie kształcenia, stanowić mogłyby osobne tematy rozpraw doktorskich. Tak szerokie ujęcie zagadnień spowodowało zapewne, że **praca w warstwie treści, przeprowadzonych analiz i badań jest wartościowa oraz posiadająca własny, indywidualny charakter, jednak ze względów edytorskich i z uwagi na bardzo dużą liczbę błędów, braków i nieścisłości nie powinna zostać dopuszczona do dalszego procedowania. Chciałbym wierzyć, że część z tych błędów wynika z problemów w tłumaczeniu pracy na język polski oraz przesyłaniu pliku z komputera na komputer w formacie edytowalnym, co często prowadzi do dużych różnic w układzie tekstu.**

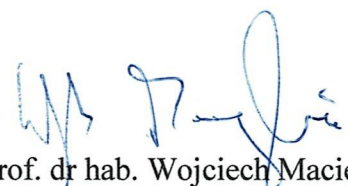
Konkluzja

Jak już wspomniano pracę doktorską stanowią jednak dwie równorzędne składowe tj. dzieło artystyczne oraz opis i dlatego jako całość powinny być one oceniane. Należy również podkreślić, że nagranie będące częścią pracy doktorskiej pana Xiongjie Wu, ze względu na własne doświadczenia artystyczne i interpretacyjne autora jest dziełem oryginalnym i wartościowym. Ciekawa i rozbudowana część opisowa, dobra w warstwie zawartej treści oraz przeprowadzonych badań, posiada jednak niedostatki, o których wspomniano powyżej. Po dokonaniu korekty i poprawek część ta stanowić mogłaby wartościowy wkład do badań nad liryką wokalną. Oceniając przedstawioną pracę całościowo oraz rozważając wszystkie za i przeciw konkluzja wskazuje jak poniżej.

W mojej opinii praca z istotnymi zastrzeżeniami zawartymi powyżej spełnia wymagania ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r. poz.742 z późn. zm.).

W związku z powyższym wnoszę o przyjęcie przedstawionej pracy doktorskiej pana Xiongjie Wu.

Poznań, 16.06.2025 roku

prof. dr hab. Wojciech Maciejowski